

PROJEKT NUTRIČNÍ STOPY: Nové vzdělávací výstupy pro podporu udržitelné spotřeby potravin v ČR

Současná spotřeba potravin představuje jednu z hlavních zátěží životního prostředí z celkové spotřeby domácností v zemích Evropské unie a není z dlouhodobého hlediska udržitelná. Zároveň je se současnými spotřebními vzorci potravin spojena řada civilizačních chorob, které negativně ovlivňují zdraví velké části evropské populace. Tyto negativní trendy se nevyhýbají ani České republice a zahrnují mimo jiné vysoký nárůst obezity a degradace životního prostředí s národním i mezinárodním dopadem. Pro dlouhodobou prosperitu lidské společnosti je nutné tyto stávající trendy změnit. Potřebnost změn je v ČR reflektována mimo jiné v národních výzkumných prioritách (Priority VaVaI do roku 2030) a prioritách environmentálního vzdělávání (SP EVVO a EP 2016 – 2025), které mezi národní cíle kladou také „Přechod k udržitelným vzorcům spotřeby“.

Vzdělávání je jednou z klíčových oblastí, které mohou přispět ke zlepšení současných negativních trendů. Moderní technologie v podobě mobilních a webových aplikací mají potenciál na tyto problémy širokou veřejnost upozornit a nabídnout uživatelům podporu ve snaze změnit své spotřební zvyklosti. V tomto kontextu byl řešen projekt Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy s názvem *Metodika stanovení nutriční stopy pro vyjádření environmentálních a zdravotních aspektů spotřeby potravin v ČR* (dále jen „projekt Nutriční stopy“). Hlavním cílem projektu bylo zvýšení povědomí široké veřejnosti o provázanosti spotřeby potravin s dopady na individuální zdraví člověka a dlouhodobě kvalitní životní prostředí v rámci širšího kontextu udržitelného stravování. Projekt probíhal v letech 2016 - 2017 a byl spolufinancován Technologickou agenturou ČR a Univerzitou Karlovou.

Koncept Nutriční stopy

Širší koncept Nutriční stopy (NS) vzešel z aplikovaného výzkumu na Wuppertal Institutu v Německu (Lukas et al, 2016). Tento koncept byl dále upraven v rámci řešení projektu Nutriční stopy, během kterého bylo specificky pro kalkulačku NS pokrmů konzultováno okolo 30 odborníků z oblasti životního prostředí, výživy a potravinových systémů z ČR i zahraničí. Jedná se tedy o výstup aplikovaného výzkumu uzpůsobeného českému kontextu.

Hlavní výstupy projektu

Z projektu Nutriční stopy vzešly tři hlavní výstupy zaměřující se na širokou odbornou i laickou veřejnost – odborný recenzovaný článek, metodika stanovení NS a webová aplikace s názvem *Kalkulačka Nutriční stopy*.

Odborný článek

Byla provedena rešerše existujících kalkulaček environmentálních stop (uhlíková, ekologická, atp.) s ohledem na spotřebu potravin v ČR a využití ve vzdělávací praxi. Ve druhé části článku byl představen koncept Nutriční stopy a jeho možnosti využití ve vzdělávání. Článek byl publikován v recenzovaném časopise *Envigogika* 12(2)/2017 – viz Kapitulčinová (2017).

Shrnutí projektu Nutriční stopy pro potřeby MŽP – Odboru finančních a dobrovolných nástrojů
Vypracovala: Dana Kapitulčinová, Ph.D., 6. 2. 2018

Metodika

Byl vytvořen metodický dokument, který popisuje teoretické ukotvení a konkrétní postup výpočtu Nutriční stopy a navrhuje metodické postupy pro využití zejména ve vzdělávací praxi (EVVO a VUR). Dokument byl jako součást certifikace oponován dvěma nezávislými oponenty (Doc. Kočí, Mgr. Daniš). Momentálně je metodika v procesu certifikace na MŽP – viz Kapitulčinová et al. (2017)

Webová aplikace

Vznikla nová webová aplikace - *Kalkulačka Nutriční stopy*, která má napomoci konzumentům snadněji se zorientovat v nabídce pokrmů s ohledem na jejich dopady na životní prostředí a zdravou výživu. Aplikace umožňuje uživatelům spočítat relativní dopad na životní prostředí v podobě výsledné hodnoty Nutriční stopy a zjistit výživové hodnoty s ohledem na zdraví pro jídla, která si uživatelé sami zvolí dle vybraného receptu. Aplikace také obsahuje přehled již spočítaných pokrmů, které si mohou uživatelé prohlédnout a upravit dle svých preferencí.

Po registraci a přihlášení se uživatelům nabízí možnost ukládat vlastní recepty, stáhnout si výsledky výpočtů v pdf či je sdílet přes sociální sítě. Aplikace funguje na všech běžných přístrojích s internetovým připojením, tj. počítačích, tabletech i chytrých telefonech. Aplikace je určena široké veřejnosti a je možné ji využít také ve vzdělávacích a osvětových aktivitách s tematikou životního prostředí a zdraví. *Kalkulačka Nutriční stopy* je dostupná na adrese:

<https://nutristopa.cz/>

Konzultace s MŽP

Vývoj aplikace i další výstupy projektu byly pravidelně konzultovány s Odborem finančních a dobrovolných nástrojů MŽP (jmenovitě Mgr. Miroslavem Novákem a Mrg. Jitkou Burianovou). Výstupy projektu přispějí k naplňování Státního programu EVVO a EP 2016-2025 a jeho Akčního plánu na roky 2016 – 2018 poskytnutím vzdělávacího nástroje (webové aplikace) pro zvýšení povědomí o provázanosti spotřeby potravin s dopady na zdraví člověka a životní prostředí. Kalkulačka a metodický dokument, na kterém je založena, tím přispěje k osvětě a vzdělávání široké veřejnosti směrem k udržitelné spotřebě potravin v ČR.

Kontakt

Řešitelský tým zahrnoval čtyři kmenové pracovníky COŽP UK – Dana Kapitulčinová, Ph.D., Mgr. Iva Zvěřinová, Doc. Ing. Jan Weinzettel, Ph.D., Mgr. Miroslav Havránek a tři studentky – Ing. Zuzana Jelínková, Bc. Diana Dubová, Bc. Veronika Pešková. S případnými dotazy k projektu a jeho výstupům se prosím obraťte na Danu Kapitulčinovou – hlavní řešitelku projektu z COŽP UK na adrese: dana.kapitulcinova@czp.cuni.cz

*Shrnutí projektu Nutriční stopy pro potřeby MŽP – Odboru finančních a dobrovolných nástrojů
Vypracovala: Dana Kapitulčinová, Ph.D., 6. 2. 2018*